

РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті з'ясовано сутнісні характеристики процесу інтернаціоналізації освіти; визначено пріоритетні форми (академічна мобільність, віртуальна мобільність, мобільність освітніх експертів, менеджерів, дистанційне навчання, Е-навчання, міжнародне партнерство) та засоби (міжнародні програми та проекти, угоди, інформаційно-комунікативні технології, міжнародні освітні мережі); охарактеризовано їх специфічні особливості.

Ключові слова: процес інтернаціоналізації освіти, форми інтернаціоналізації освітнього простору, засоби інтернаціоналізації освітнього простору, мобільність, міжнародні освітні мережі.

Зміни в системі загальної середньої та вищої освіти не тільки дають відповідь на потреби глобальної конкуренції, а й пропонують нові інструменти налагодження міжнародної співпраці, одним із яких є інтернаціоналізація. В умовах глобального середовища вона здійснює виклик для будь-якого загальноосвітнього навчального закладу, міняючи структуру його діяльності та економічну політику держав у напрямі покращення якості управління й розширення міжнародного співробітництва.

Інтеграція української системи освіти до світового та європейського освітнього простору потребує її якісної трансформації відповідно до тенденцій міжнародного розвитку, розробки фундаментальних законів, положень, законопроектів, постанов на національному рівні. Основоположними документами, що визначають концептуальні підходи до інтернаціоналізації національної освіти є Національна доктрина розвитку освіти (2002 р.), Указ Президента України “Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні” (2005 р.), Наказ МОН “Про затвердження Плану дій щодо забезпечення якості вищої освіти України та її інтеграції в європейське та світове освітнє співтовариство на період до 2010 року” (2007 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2011 р.) тощо. У цих документах процес інтернаціоналізації визнано невід’ємною умовою ефективного розвитку національної освітньої системи.

Процеси, пов’язані з глобалізацією, радикально трансформували не лише економіку та культуру, а й систему освіти. Виникнення глобальної системи знань, у якій комунікація стає прозорою, а результати досліджень та інша інформація легко поширюються по всьому світу, використання англійської мови як головної світової мови наукового спілкування, експансія

інформаційних технологій – це ключові фактори, що впливають на світову систему освіти. Сучасні технології спрощують доступ до знань, забезпечують їх вільну циркуляцію. У цій галузі сформовано глобальну макросистему, наслідки функціонування якої відчуються вже зараз.

У вивченні досліджуваного явища велику роль відіграли наукові роботи зарубіжних компаративістів. Сутнісні характеристики інтернаціоналізації освіти висвітлено в працях Ф. Альтбаха, С. Арума, Б. Бьорна, Дж. Ван де Ватера, М. Вандер Венде, Х. де Віта, Б. Дж. Еллінгбо, Дж. Едвардса, С. Б. Клесека, Дж. Местенхаузера, М. Харарі та ін.

Проблема теоретичного осмислення зарубіжного досвіду інтернаціоналізації освіти актуальна й у вітчизняному науковому просторі. Великий внесок у вивчення цієї проблеми зробили українські дослідники Н. Авшенюк, М. Борисова, Б. Год, Т. Десятов, О. Локшина, О. Матвієнко, О. Овчарук, А. Сбруєва та ін.

Великий внесок у реалізацію завдань дослідження зробили науковці, праці яких присвячені окремим проявам інтернаціоналізації освітнього простору, насамперед проблемам академічної мобільності (Ю. Калиновський, В. Кремень, О. Вауліна, В. Солощенко, А. Татарнікова та ін.). Проте ґрунтовного аналізу потребують основні форми й засоби інтернаціоналізації освітнього простору, що й зумовлює *мету статті*.

Існує багато визначень поняття “інтернаціоналізація”. Канадський учений Дж. Найт тлумачить його так: “Процес інтеграції міжнародного, міжкультурного або глобального “вимірів” у меті, функціях та процесах шкільної та післяшкільної освіти” [4].

Інтернаціоналізація освіти – це процес інтеграції міжнародного виміру у викладанні та навчанні, наукові дослідження, соціальні послуги навчального закладу; розроблення стратегій розвитку освіти, спрямованих на формування глобального мислення молоді з урахуванням перспектив розвитку сучасного суспільства.

До переваг інтернаціоналізації зараховують доступність середньої та вищої освіти, універсалізацію знань, появу міжнародних стандартів якості й розвиток інноваційного характеру освіти, а також розширення та зміцнення міжнародного співробітництва.

Інтернаціоналізація освіти дедалі в більшій кількості країн стає об’єктом і предметом цілеспрямованої політики з боку держави, орієнтованої на вирішення конкретних національних політичних, соціальних та економічних проблем.

Кожна країна розробляє стратегію інтернаціоналізації середньої та вищої освіти, виходячи з власних економічних і політичних можливостей, враховуючи географічне розташування, історію та культуру, якість і відмінні риси своєї системи середньої та вищої освіти, роль мови своєї країни в світі, а також досвід роботи у сфері розвитку міжнародного співробітництва.

Методичні рекомендації передбачають визначення пріоритетних форм і засобів інтернаціоналізації освітнього простору. Їх завданнями є ха-

рактеристика й з'ясування специфічних особливостей представлених форм і засобів інтернаціоналізації освітнього простору.

Вивчення сутнісних характеристик процесу інтернаціоналізації освіти в країнах Європи зарубіжними та вітчизняними дослідниками (міжнародний характер змісту освіти й організації освітнього процесу, міжнародний вимір змісту, цілей, освітніх послуг закладу, міжнародна перспектива та стратегія навчального закладу, формування глобального й компаративного мислення тощо) надає змогу встановити пріоритетні форми інтернаціоналізації освітнього простору, а саме:

- академічну мобільність;
- віртуальну мобільність;
- мобільність освітніх експертів, менеджерів;
- дистанційне навчання;
- Е-навчання;
- міжнародне партнерство.

Сьогодні можна виділити шість груп феноменів, стосовно яких у Європі застосовують термін “інтернаціоналізація”:

Мобільність (фізична) у пересуванні через кордони держав, у першу чергу для студентів та учнів, і в другу – для вчителів та викладачів. Таким чином, мобільність є категорією, що забезпечує ступінь наступності між більш раннім і сьогодишнім розумінням інтернаціоналізації, незважаючи на те, що існують різні форми мобільності.

“Міжнародна” суть полягає в тому, що учень (студент) переїжджає з країни А в країну Б, щоб здобути там освіту, і для цього перетинає державний кордон. Тут менш виражена та обставина, що “міжнародна (в значенні: за кордоном) освіта” відрізняється від тієї, яку учень (студент) здобував у рідній країні – з погляду використання мови, навчальних стратегій, культури тощо.

Третім феноменом інтернаціоналізації є реформа навчальних планів і освітніх програм з метою запровадження міжнародних елементів у зміст та способи організації освітнього процесу. Українські програми з іноземної мови в основному відповідають зарубіжним стандартам. Вони приведені в норму згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.

Програма європейського простору вищої та середньої освіти стала частиною інтернаціоналізації. Вона зараховує до заходів з інтернаціоналізації такі кроки, як учнівський та вчительський обміни, створення шкіл-партнерів, “Multy”.

Програми навчання з іноземних мов повинні збільшити мобільність у Європу, оскільки сприятимуть усуненню мовного та мовленнєвого бар'єрів.

Більше ніж половина всіх студентів у світі, які навчаються поза межами своїх рідних країн, навчаються в Європі. Вона навіть у ранні роки Болонського процесу була сильним гравцем у системі міжнародної мобільності.

За останні роки темпи збільшення потоків студентів, які перетнули національні кордони для здобуття вищої освіти, перевищили темпи поши-

рення самої вищої освіти. За даними ЮНЕСКО, рівень міжнародної мобільності студентів зріс на 300%, що свідчить про перетворення ринку освітніх послуг на найбільш розвинений сектор економіки.

У більшості випадків національні уряди наймають для цієї роботи спеціалізовані організації. У тих країнах, де вже були “агентства з інтернаціоналізації”, які здійснювали управління стипендіальними програмами та іншими заходами, завдання з розробки та проведення рекламної кампанії доручали таким агентствам.

Прикладами можуть служити DAAD (Німецька служба академічних обмінів) у Німеччині, Британська рада в Сполученому Королівстві, NUFFIC у Нідерландах, CIMO у Фінляндії, Шведський інститут у Швеції і CIRIUS у Данії. У тих країнах, де не було таких агентств, або вони не користувалися довірою уряду, були організовані спеціальні структури, наприклад, у Франції, де три урядових департаменти заснували EduFrance в кінці 1990-х рр.

У Німеччині інтернаціональні програми великою мірою визначаються фінансуванням з коштів федерального уряду, які організуються через DAAD. У 2007 р. схема фінансування DAAD підтримувала 34 проекти і 85 програм. Крім схеми фінансування DAAD, існують ще два повномасштабних проекти з освіти Німецько-китайського університету прикладних наук у Шанхаї та Швейцарсько-німецького університету в Індонезії.

Інтернаціоналізація в Європі визначається національною освітньою політикою так само, як і глобальними тенденціями.

Мобільність є важливою характеристикою інтернаціоналізації освітнього простору, вона набуває нового розуміння й вираження в умовах розбудови освіти в контексті європейських інтеграційних процесів. Мобільність – це інтенсивний обмін учнями, студентами, учителями, викладачами, стажерами між освітніми закладами різних країн світу, що передбачає розширення й удосконалення навчальних програм, форм навчання, освітніх технологій та організаційних систем.

Сутнісними характеристиками мобільності більшість авторів визнають здатність особистості швидко змінювати свій статус або становище в соціальному, культурному чи професійному середовищі; опанування конкретними вміннями, спрямованими на перебудову своїх дій у відповідних ситуаціях, що змінюються та потребують швидкого коригування.

У вітчизняному науковому просторі академічну мобільність пов’язують зі свободою вибору місця, форм і засобів навчання з урахуванням потенційних можливостей та здібностей студента чи учня; отриманням загальноєвропейської або інтернаціональної перспективи для вітчизняної вищої освіти; здобуттям знань і професійних компетенцій протягом перебування певного періоду в навчальному закладі іншої країни.

На початку XXI ст. у зарубіжній науково-педагогічній літературі поняття “академічна мобільність” набуває актуальності, його тлумачать як одну з форм міжнародного співробітництва учнів і студентів, учителів і

викладачів, аспірантів, професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу, що передбачає їх виїзд до освітньої установи іншої країни з освітніми цілями.

Одним із видів академічної мобільності є мобільність учнів, що передбачає їх пересування в межах та поза межами навчально-виховного закладу.

Розвиток інтернаціоналізації українських загальноосвітніх навчальних закладів вимагає розробки й наукового обґрунтування супровідних стратегічних документів. Основними економічними технологіями, що поєднують методи та інструменти стратегічної інтернаціоналізації діяльності ЗНЗ, є:

- учнівський обмін між гімназіями України та Німеччини (Запорізькі гімназії № 46, 45, 107, загальноосвітній навчальний заклад I–III ступенів № 103);
- створення спеціальних курсів для викладання іноземною мовою;
- дистанційне навчання;
- здійснення спільних програм;
- просування за кордоном результатів науково-освітньої діяльності;
- реалізацію проектів з підвищення кваліфікації вчителів за кордоном, залучення зарубіжних грантів і стипендій;
- участь у міжнародних мережах і альянсах ЗНЗ на основі консорціумів.

Проект “Шкільний обмін між Запорізькою гімназією № 46 та гімназією ім. Берти фон Зуттнер” з містом-побратимом Оберхаузен існує вже понад 17 років. Відвідування уроків, участь у спільних проектах, розваги в позашкільний час, цікаві екскурсії та “День гімназії” в Берті справляють незабутні враження на учасників цього обміну. Українські учні мають можливість спостерігати повсякденне життя в німецьких родинах, вивчаючи культуру іншої країни. Зруйнувати стереотипи про наші країни та виховати справжніх європейців – саме такою ми бачимо головну мету подальших зустрічей.

Ще однією сучасною сторінкою життя Запорізьких гімназій є проект “Міжнародні молодіжні зустрічі “MULTI”. Наприклад, кожен два роки учні Запорізької гімназії № 46 представляють нашу країну на міжнародній молодіжній зустрічі “MULTI” в німецькому місті-партнері Оберхаузен. Близько 350 учасників із 14 країн світу: Китаю, Естонії, Англії, Ірландії, Ісландії, Ізраїлю, Турції, України, Польщі, Румунії, Шотландії, Іспанії живуть у німецьких сім'ях, де спілкуються між собою як німецькою, так і англійською мовами. Молоді люди віком від 10 до 18 років, різного кольору шкіри, віросповідань мають можливість відкрити для себе цікаві куточки міста Оберхаузен, відвідати розважальні центри, дискотеки, аквапарк та спробувати себе в роботі проектів: спортивних, творчих, музичних та навіть наукових, число яких сягає за 30. Але найголовніше – наші учні знаходять нових друзів. Головна ідея “MULTI” – мирна зустріч молодих людей різних культур, що є “особливо важливим у час терору, війни, потоку біженців, яких не бачили з часів Другої світової війни”. У знак дружби та порозумін-

ня народів завжди проводиться спільна акція – запуск у небо різнокольорових повітряних кульок.

Інтернаціоналізація діяльності загальноосвітніх навчальних закладів є пріоритетним напрямом їх розвитку в умовах інтернаціоналізації учнівського навчання та життя, економічної глобалізації, міжрегіональної економічної інтеграції й передбачає адаптацію економічної поведінки ЗНЗ до чинників, зумовлених цими процесами. Поряд з інтернаціоналізацією систем базової середньої освіти найважливішою тенденцією розвитку світового освітнього простору є Болонський процес, що охоплює все більшу кількість країн.

Увагу до питань вивчення іноземних мов, насамперед англійської, представлено в стратегіях як неодмінну умову участі в міжнародній діяльності. З іншого боку, кожна країна відчуває потребу в поширенні своєї рідної мови, але масштаб цієї діяльності може бути показником справжніх планів щодо характеру присутності країни на ринку освітніх послуг.

Під егідою Європейської комісії створено Програму неперервної освіти (The Life Learning Programme), що складається з низки інших освітніх програм, які охоплюють усі стадії навчання та сприяють поширенню кращого досвіду в європейських країнах у контексті неперервної освіти.

Віртуальна мобільність набуває різних форм: міжкультурний досвід учнів, студентів, учителів і викладачів через організацію семінарів за кордоном, міжнародних семінарів, у межах яких відбувається обмін інтеркультурними навичками; мобільність студентів; заняття учнів на підготовчих курсах через використання ІКТ тощо. Європейська комісія проголосила фінансову підтримку проектів віртуальної та Е-мобільності в межах програми Міневра (Socrates/Minerva Programme) та Е-навчання (ELearning Programme). Протягом навчального року проводяться міжнародні віртуальні семінари, які є прикладом навчання без кордонів та міжнародної співпраці між навчальними закладами, бізнес-структурами, громадянами й поширенням міжнародних знань і досвіду.

На початку ХХІ ст. в Європі було засновано організацію “Глобальна освітня трансформація” (GET – Global Education Transformation), що працює в режимі онлайн та пропонує віртуальне освітнє партнерство (“Віртуальні кругли столи” (Virtual Roundtables), “Зафіксовані думки лідерів” (Featured Thought Leaders), “Глобальна освітня трансформація: сутність” (GETinsight) тощо), міжнародне співробітництво (“Суспільство для освітніх лідерів” (The Community for Education Leaders)), участь у міжнародних освітніх програмах (“Трансформуємо освіту для ХХІ століття – від локального до глобального” (Transforming Education for the XXI Century – Local to Global)), поширення прогресивного освітнього досвіду. “Освітнє партнерство” визнано однією з форм інтернаціоналізації освітнього простору й трактується як встановлення відносин між двома або більшою кількістю людей чи організацій. У межах цієї організації було створено веб-сайт “Консорціум для шкільних мереж” (Consortium for School Networking), що є

провідною професійною асоціацією для лідерів шкільних округів та допомагає у встановленні партнерських відносин у суспільстві.

“Партнерство для освіти” (Partnerships for Education) об’єднує ініціативи ЮНЕСКО та Світового економічного форуму щодо розуміння ролі міжнародного партнерства й розбудови глобалізованого суспільства.

Глобальне партнерство в освіті, започатковане у 2002 р., нараховує 46 країн світу, що розвиваються, та 30 двосторонніх, регіональних і міжнародних агентств, банків розвитку, представників приватного сектору, вчителів, глобальних і локальних груп громадянського суспільства.

Дистанційне навчання стало можливим завдяки використанню ІКТ, що надають змогу отримати міжнародні знання, уміння, навички та певну кваліфікацію поза межами навчального закладу. Воно є процесом забезпечення доступу до навчання в умовах часових і територіальних меж. Поняття “дистанційне навчання” тлумачать як форму організації та реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники взаємодіють між собою переважно екстериторіально (на відстані), що поділяється на традиційне (заочна форма навчання) й електронне та залежить від організації доступу до мережі Інтернет учасників навчально-виховного процесу.

Новою популярною формою інтернаціоналізації інституційного освітнього простору в більшості розвинутих країн світу встановлено Е-навчання (електронне навчання), що здійснюється дистанційно, онлайн, із застосуванням ІКТ та не має кордонів. Головними засобами Е-навчання є електронна пошта (спілкування індивідуально з інструктором – викладачем або студентами та вчителів з учнями), Е-зустрічі (дискусійні форуми, конференції з метою кращого засвоєння нового матеріалу та використанні електронних дощок, слайд-шоу, відео- й аудіокліпів у реальному часі), Е-експедиції (віртуальні подорожі в кіберпросторі або локальному з відвідуванням веб-сайтів, компаній, лабораторій, музеїв для поглиблення знань з окремої теми).

Основними засобами інтернаціоналізації освітнього простору є міжнародні програми й проекти, угоди, інформаційно-комунікативні технології, міжнародні освітні мережі.

Інтернаціоналізація єдиного освітнього простору спонукає країни до плідної комунікації, зближення національних культур, традицій, розуміння розмаїтості світу та поваги до інших народів. Інструментом самої такої співпраці є спільні європейські програми, проекти, які охоплюють як гаузу вищої, так і середньої освіти.

К. Далі вважає, що на початку ХХІ ст. поява “мережових навчальних спільнот” забезпечує єдність освітньої політики між середнім навчальним закладом, місцевою владою, університетом і встановлення міжнародного освітнього партнерства. На його думку, запровадження телекомунікаційних технологій уможливило використання електронної пошти як зв’язку між учителями й учнями. Дослідник доводить, що телекомунікаційні технології сприяють появі нових форм навчання, зокрема телеконференції в

режимі онлайн та офлайн, комп'ютерні навчальні програми, підручники тощо. Та й успіх міжнародного онлайн-навчання залежить винятково від учителів, які створюють "віртуальні навчальні громади", структурують і викладають навчальний матеріал академічному загалу.

Висновки. Пріоритетні форми та засоби інтернаціоналізації освітнього простору сприяють міжнародному співробітництву, міжкультурному спілкуванню, збагаченню власних традицій і формуванню національної свідомості, повазі до європейських країн, громадянської позиції.

Дослідження ролі України в ініціюванні процесу інтернаціоналізації національної освітньої системи свідчить, що держава займає активну позицію в питаннях інтернаціоналізації загальної середньої освіти та стимулює інтернаціоналізацію освітньо-наукової діяльності ЗНЗ.

Саме від держави значною мірою залежать активність і ефективність заходів загальнонавчальних закладів з інтернаціоналізації своєї діяльності.

Міжнародна активність загальноосвітніх навчальних закладів визначається не тільки політикою держави з інтернаціоналізації повної загальної середньої освіти, а й внутрішніми потребами шкіл, гімназій, що зумовлюють цілі заходів, спрямованих на інтернаціоналізацію діяльності школи. У процесі своєї діяльності ЗНЗ вступають у відносини з державою, які пов'язані, з одного боку, із залежністю ЗНЗ від держави (насамперед фінансової), з іншого – з їх прагненням до автономії. Необхідно забезпечити більш активне вирішення завдань та впровадження інструментів Болонського процесу в організацію освітнього процесу у ВНЗ країни, що надасть змогу українській системі вищої освіти та загальноосвітнім навчальним закладам стати рівноправними учасниками європейського простору вищої, належність до якого забезпечить підвищення престижу й конкурентоспроможності української освіти.

Розвиток мобільності є одночасно і завданням, і інструментом для досягнення інших цілей Болонського процесу. Ще донедавна можливість навчатися в престижних закордонних навчальних закладах вважали лише прерогативою дітей – вихідців з елітарних класів, більшість із яких уже здобула гарну освіту на батьківщині. Підвищення соціального статусу чималої кількості сімей, доступність та масовість освіти, відкритість кордонів значно змінили цю ситуацію. Усе більше молоді має можливість включитися в процес інтернаціоналізації ринку праці. Для них навчання за кордоном є запорукою гарного працевлаштування в країнах Заходу, де якість життя та умови праці кращі. Водночас студенти, які вже навчаються в Європі, керуються дещо іншими цілями, для них це, перш за все, можливість продовжити навчання, здобути другу освіту, задовольнити прагнення побачити світ тощо. Поява програм міжнародного обміну учнями, студентами, учителями й викладачами між школами, гімназіями та ВНЗ інших країн, їх представництв, асоціацій, фондів та освітніх організацій сприяє отриманню перспективною молоддю відповідних грантів, активізації про-

цесу інтеграції вітчизняної вищої школи до європейського простору вищої освіти та її інтернаціоналізації.

Перспективним напрямом подальшого дослідження може стати вивчення пріоритетних форм і засобів інтернаціоналізації освітнього простору старшої школи Великої Британії та Німеччини.

Список використаної літератури

1. Вауліна О. С., Умерова А. Е. Академічна мобільність як складова Болонського процесу. *Вища освіта України*. 2010. Додаток 4. Т. I. (19): “Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі”. *Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”*. С. 61–66.
2. Калиновский Ю. И. Развитие социально-профессиональной мобильности андрогога в контексте социокультурной образовательной политики региона : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Санкт-Петербург, 2001. 470 с.
3. Козієвська О. І. Забезпечення академічної мобільності в Україні: нормативно-правовий аспект. *Вища освіта України*. 2010. Додаток 4. Т. I (19): “Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі”. *Тематичний випуск “Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору”*. С. 191–201.
4. Обзор европейского опыта интернационализации высшего образования. The review of European experience of internationalization of higher education. *Education, Audiovisual & Culture Executive Agency, European Commission TEMPUS*. Харьков, 2010. 56 с.
5. Daley L. K. Learning relations and networks in web-based communities. *International Journal of Web-based Communities*. 2008. Vol. 4. Iss. 2. P. 140.
6. Dobson J. Mobility, Equality, Diversity: a study of pupil mobility in the secondary school system. London, 2004. 157 p.
7. E-teaching, e-learning and e-education. Nola Campbell School of Education University of Waikato, 2001.
8. Global Education. URL: http://Leader'sProgram_GETideas.org/Programs.htm.
9. Lifelong Learning Programme. Language for Europe. 2007. 70 p. URL: http://ec.europa.eu/education/programmes/newprog/index_en.html.
10. The European Schools and European Baccalaureate Guidance for Universities and Schools. DCSF, 2009. 25 p.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2017.

Черная В. Н. Приоритетные формы и средства интернационализации образовательного пространства: зарубежный опыт

В статье установлены существенные характеристики процесса интернационализации образования; определены приоритетные формы (академическая мобильность, виртуальная мобильность, мобильность образовательных экспертов, менеджеров, дистанционное обучение, E-обучение, международное партнерство) и средства (международные программы и проекты, соглашения, информационно-коммуникативные технологии, международные образовательные сети, интернационализированный курикулум, международный бакалавриат (International baccalaureate) интернационализации образовательного пространства; охарактеризованы их специфические особенности.

Ключевые слова: *процесс интернационализации образования, формы интернационализации образовательного пространства, средства интернационализации образовательного пространства, мобильность, международные образовательные сети, интернационализированный курикулум, международный бакалавриат.*

Chorna V. The Priority Forms and Means of Internationalization of Educational Space: International Experience

The integration of the national education system to world and European educational space needs its qualitative transformation in accordance with the trends of international development and the development of fundamental laws, regulations at the national level. The internationalization of education is a priority vector of current education policy in Europe and the world. Current understanding of the internationalization represents it as the process of integrating an international dimension into teaching and learning, research and social services institution; in the development of education strategies, aimed at forming global thinking of young people from the perspectives of modern society.

The study of the essential characteristics of the process of internationalization of education by foreign and national researchers allows to establish the basic forms of internationalization of educational space, namely, academic mobility, virtual mobility and mobility of educational experts, managers, distance learning, e-learning, international partnerships.

The analysis of scientific works suggests that mobility is an important feature of the internationalization of educational space, it acquires a new understanding, expression and color conditions in the development of education in the context of the European integration process. Mobility is regarded as an intensive exchange of students, teachers, trainees among educational institutions around the world, providing expansion and improvement of educational programs, learning, education, technology and organizational systems. One kind of academic mobility is the mobility of students, providing them move within and outside the educational institution.

Virtual mobility is a form of training that consists of certain components, particularly the use of ICT, international cooperation with representatives of different cultures, learning together and share common educational goals, improving intercultural relationships and knowledge sharing in a multicultural space.

The main means of internationalization of education space are international programs and projects, agreements, information and communication technologies, international educational network, internationalized curriculum, International Baccalaureate. The detailed characteristic of mentioned above means of internationalization of education space are presented in the article.

Key words: *the process of internationalization of education, forms of internationalization of educational space, means of internationalization of educational space, mobility, international educational network.*